

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe despre formarea și conducerea tovărășiiilor economice.

Foaia oficioasă a „Reuniunii proprietarilor de vite din Orăștie”, care face asigurarea vitelor.

— Sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și îndrumări pentru valorizarea produselor economice —

Adaus economic la „LIBERTATEA”.

Apare tot a doua săptămână, Joia.

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Vestire plăcută economilor noștri!

Bucurie mare vestim fraților economi!

„Reuniunea proprietarilor de vite” dela Orăștie, după-ce la începutul acestui an a ajuns a-și vedea Statutele întărite de tribunalul reg. ung., avînd dară deplin temeiul legii, — are, mai curînd chiar de cum aștepta, bucuria a da de veste, că își face intrarea în viață, începînd a plăti pagubele în vite a membrilor săi!

Nu au stat la ’ndemînă întemeetorilor acestei Reuniuni nici oameni destui, nici mijloace destule, — abia doi-trei propoveditori a avut și are, și și aceștia cu abia puțin timp de jertfit acestui nou și folositor așezămînt economic, — și totuși în vreme destul de scurtă ni-s’au înștiințat intrarea în Reuniune a nu mai puțin ca 756 membri cu 2928 vite cornute, în preț de peste **800.000 cor!**

Și înștiințările vin mereu, de aproape și de departe, de peste tot locul de printre Români. Așa că bună nădejde avem, că nu peste mult, cel mult în toamnă, vom fi siliți a împărți pe membri în două despărțăminte (grupe), și pe rînd a deschide alte și alte grupe, după ținuturi.

Cu aceste vite în preț de 800.000, conducerea Reuniunii face înactivarea ei! Și vestește prin aceasta pe toți cîți au vite înștiințate pentru asigurare că:

toate pagubele ce să vor ivi între vitele asigurate la Reuniune, din ziua de Dumineca Tomii încolo, — le plătește, făcînd prețuirea lor și despăgubirea, după rînduielele din Statute și Regulamentul cunoscut deja membrilor!

Pentru cei cari știm cît de multe sunt pagubele în vite în curțile economilor noștri, cîte zeci și zeci de mii, ba sute de mii își îngroapă bietul econom român în fiecare an, prin aceea că nimenea n’a fost să-l ajute în cîiasul nenorocirii lui de acest fel, — pentru noi e zi luminată, zi de mare praznic economic, ziua în care putem da această vestire de mare însemnătate bietului popor econom!

De azi încolo numai acel frate econom va mai fi lovit de biciul sărăciei prin moarte de vite în curtea sa, care însuși nu va vrea să se scutească contra acelora! Dar atunci nu să va mai putea plînge de răutatea sorții, ci să va putea plînge numai de răul nepăsării ori negrijii sale proprii!

Are bietul Român zeci și zeci de date, a căror folos poate nu-l vede deloc. — Luîndu-și încă o mică sarcină, supunîndu-se de bună voie la o dare potrivită, care e, în același timp o facere de bine față cu de-aproapele cutare ajuns în năcaz, — el își pune la bun adăpos curtea lui, gospodăria lui, în contra nenorocirii mari pe care atît de greu o simte cînd îl ajunge pacostea de a avea o moarte în vite ori o schilăvire, ori o boală rea!

Intrați, frați economi, în această »Reuniune« cu acea dragoste, cu care noi vi-am gătit-o și vi-o punem la îndemînă! Ea e o proptea economică a voastră! Folosiți-vă cuminte de ea!

Sărbăm zilele Invierii. Invie și în noi înțelepciunea de a ne pune la adăpost de relele ce ne amenință! Că atunci în multe privințe și mult mai repede învia-vom și noi din sărăcia în a cărui mormînt de veacuri e pus sărmanul nostru neam! Prin propriile puteri și cu voință tare, să ne deschidem și netezim cît mai de grab calea spre înviere și înălțare în toate privințele!

Spre știre!

Din unele comune (mai puțin) membrii ni-au trimis listele lor și foițele vitelor, cu însemnarea, că taxele prescrise le trimit îndată ce să începe Reuniunea.

Acum Reuniunea e începută. Tot cel-ce n’a trimis încă taxele de lipsă, să grăbească a le trimite îndată, — căci, bine înțeles, la caz de pagubă numai a-celo va căpăta despăgubirea, care e în rînduială cu plățile!

Grupa Nr. 1.

Ne-fiind încă trecuți peste marginile ce s’au hotărît unei grupe (despărțămînt), toți cîți azi au asigurate vitele lor la Reuniunea noastră dela Orăștie, să țin de-ocamdată de **Grupa Nr. 1. a Orăștiei!** Și numai după-ce vor fi cam de 2-ori atîtea vite înștiințate la asigurare, cîte sunt azi, să va împărți Reuniunea în 2 grupe, una rămînînd cea de azi cu scaunul în Orăștie, a doua pusă sub conducerea acelu oraș, în jurul căruia să va dovedi cel mai mare spor! Azi încă nu putem ști că al doilea grup unde va răsări mai curînd? Mai cu nădejde de a să dezvoltă ca grupa II. sau III. sunt orașele **Bistrița** și **Sebeșul-săsesc**, cari cu jurul lor arată mai vădite forme de-a intrupa în curînd cîte un grup deosebit al acestei Reuniuni. Foarte harnici să dovedesc și frunțașii noștri din **Teiuș** și jur. Și aci să văd semne făgăduitoare de un grup; apoi **Caransebeșul**, — și altele.

Să fim până atunci bine lămurii: azi avem un singur grup, al Orăștiei, care, cu comunele din jurul ei a și dat grosul asigurărilor, — și deocamdată toți membri, ori pe unde s’ar afla ei, plătesc taxele la cazul de pagubă a unui soț din grupă, ori-unde ar veni nainte paguba, pe aproape ori pe departe.

Îndată-ce să va putea, să va forma grupa a 2 a (de pildă 3—4 comitate din jumătatea de apus a Ardealului, vor forma grupa I; jumătatea de răsărit cu alte 3—4 comitate ca grupa II, Banatul și Ungaria grupa III și așa mai departe, după cum să înmulțesc asi-

gurații și să cer despărțirile de grupe!). Atunci membrii unei grupe de acestea, plătesc ajutoare numai cînd sunt pagube în grupa lor, iar pagubele din altă grupă nu-i privește. Excepție cazul prevăzut în § 4 din statute.

Despre ori-ce schimbări de acest fel, conducerea de aici (direcțiunea) va vesti la timp pe membrii Reuniunii!

Comitetele locale

de prin comune, unde membri și-au și constituit, după îndrumările Regulamentului provizor, conducerea trebilor de asigurare, — sunt rugate a folosi sfintele sărbători pentru a sporî numărul celor aduși în legătură cu această folositoare Reuniune, — și a-i face să plătească toți taxele, despre care să dea samă Direcțiunii aici.

Cei mai harnici.

Grupa aceasta dintîi a »Reuniunii proprietarilor de vite« din Orăștie, a ajuns a să putea înjgheba cu ajutorul următoarelor orașe și ținuturi, cari s’au vădit mai bine primitoare a mișcării noastre economice pentru ferirea poporului de pagubele în vite:

Orăștia cu jurul său: Turdaș, Pricaz, Căstău, Beriiu, Romos, Cugir, Romoșel, Șibot, Vinerea, Vaidei, Spini, Tămășasa, Mărtinești, Rapolte, — și altele. În celelalte să lucrează acum și vor urma a veni membri din toate comunele căci de binele, economilor e, a fi sub scutul acestei Reuniuni.

Geoagiul-de-jos cu jurul său, ca Homorodul, Băcăința și altele, unde Reuniunea noastră a fost bine primită chiar dintru început.

Sebeșul-săsesc cu bogatul său jur Răhăul, Pianurile (întră acum de Paști), Cutul și altele.

Bistrița și jurul unde să fac isprăvi frumoase, cum arată și corespondența de mai jos.

Cohalmul și jurul asemenea.

Hunedoara și jurul.

Teiușul și Mihalțul cu al lor jur.

Vințul-de-jos cu comunele vecine.

Dobra și jurul.

Caransebeșul.

Deva și jurul.

Valea-Hațegului, Sălașele, Ohaba, Bucova, etc.

Și altele cari acum cer îndrumări și acum să pornesc să-și îndrume și ele poporul a să adăposti sub scutul acestei prea folositoare Reuniunii plugărești.

Vom face în această foaie, po-menire pe rînd despre toți cari s’au arătat și să arată mai harnici întru a o pune în picioare!

Cărțile de membru.

Și până cînd vor fi găsite **Cărțile-celele de membru**, de cari să vor da fiecărui asigurat la mână, ca dovadă

că e asigurată și ca cuitanță despre ce a plătit (în acea cărticică având a-i să scrie fiecare plată ce face din când în când), — și până acele Cărticele să fie gata, membrii vor primi în curând niște libele (libărușuri) provizorii, ca adevăruri până la venirea cărticicelor. Le vor primi dela conducerea comitetului din comuna lor.

Scurte îndrumări

dela

„Reuniunea proprietarilor de vite“,
ce face
asigurarea contra pagubelor în vite

Toți cîți voesc să cunoască în toate amănuntele alcătuirii acestei Reuniuni, ca să știe ce datorințe îi pune ea, dar și ce drepturi și scuturi îi dă, — să ceară dela Direcțiune în Orăștie (Szászváros) Statute și Regulament, și acolo află tot. Să pună la scrisoare timbru de 10 fileri pentru postă.

Pe scurt dăm și aci unele din îndrumările mai de lipsă:

— Reuniunea asigură contra pagubelor numai vitele cornute ale membrilor săi.

— Membru al Reuniunii poate fi ori-care proprietar de vite din țară, care vestește (în scris) că intră ca membru și subscrie cel puțin o quotă (o acție) de 4 coroane.

Intrarea ca membru să face prin subscrierea Listei (Declarație de membru), iar înștiințarea vitelor pentru asigurare, să face prin înscrierea vitelor în *Foiță* (Foița vitelor), și plătitarea taxelor ce să cadă!

Pe o Listă să pot înscrie mai mulți oameni din o comună, ca membri. Foița de vite însă dă fiecărui membru pentru sine deosebit! De aceea cereți: 1 Listă de scris membri cam pentru 12 oameni, iar Foițe de înștiințat vite, atîtea, cîți oameni voesc a-și da la asigurarea vitelor lor.

Fiecare membru are să plătească:

I. la intrarea ca membru:

a) o taxă de înscriere de cîte 1 coroană până la fiecare una mie cor. ce asigură;

b) cîte una cor. pentru fiecare quotă (acție) semnată, ca înția rată din ea;

c) taxa unui caz de pagubă.

II. în decursul asigurării:

Membrii asigurați numai atunci plătesc taxe de asigurare, cînd s'a întimplat caz de pagubă în lăuntru grupului (cercului) de care să țin.

Cînd și ce să capătă?

Despăgubire să dă cînd moare vita, cînd să schilăvește, ori cînd a fost trebuincioasă tăierea ori vinderea siluită a vitei, toate pricinuite în afară de vina proprietarului. Atunci prețuitorii Reuniunii (cei din loc) merg și prețuesc vite, spunînd cît a fost ea vrednică înainte de perire ori schilăvire și după cum umblă prețul vitelor.

Din suma astfel statorită de prețuitori, Reuniunea dă proprietarului în bani gata 80% (adecă: 80 de zloți din fiecare sută de zloți a pagubei statorite), — și dacă suma prețuitorii nu trece peste cea asigurată de proprietar pe vita perită.

Așezăminte economice.

(In Ungaria)

Ori cît de mari și neiertate ar fi greșelile ce s'au făcut veacuri de-arîndul și să mai fac și azi prin oamenii dela conducerea acestei țări, nenorocit alcătuită, — viața economică și-a scos la iveală mai mult ori mai puțin reușit rînduirea (organizația) înăscută ei, și face lumea să țină samă de ea.

Legile firești în temeiul cărora s'a dezvoltat munca pentru pîne, — n'au putut fi sfărimate nici în Ungaria. Și aici au ieșit la vedere și au făcut lumea să le știe, de voe, de nevoie.

Că organizația economică, în calea căreia s'au pus de a curmezișul droaia de privilegii (părtiniri înscrise în legi pe sama unora contra altora, să zic „privilegiu“), n'a putut să se înfiripe fireș și sănătos — e de înțeles!

Cu toate acestea, legea împărțirii și cooperării (întovărășirii) muncii și a capitalului, s'a impus și în Ungaria, și ori cîte am avea de spus în fața acestei împărțiri și întovărășiri — în temeiul acestora, mai ales în veacul încheiat, totuși s'a înfiripat o viață economică, cu organizații, cu așezăminte anume cerute de împrejurări, și de multe altele.

Cine cunoaște însă aceste organizații, aceste așezăminte, dacă nu e orbit de vre o patimă personală ori națională trebuie să adeverească împreună cu noi, că organizația și așezămintele economice din Ungaria, nu sunt potrivite adevăratelor trebuințe a cetățenilor acestei țări!

Ca să putem judeca fiecare cu capul nostru asupra așezămintelor economice din țara asta, — înții de toate trebuie să le cunoaștem ca să le putem judeca.

Cunoscîndu-le apoi, ni-să cere și ca români și ca cetățeni cinstiți, să luptăm din răspuțeri să îndreptăm ce putem, dar mai ales să înființăm așezăminte mai sănătoase, mai ducătoare la țință, la fericirea neamului nostru, și, prin el, la fericirea acestei țări, unde ne zac moși-strămoșii, de cari ni-să leagă legea, tradiția de neam și limbă, și doinele, și portul, și datinile, și tot ce are sufletul nostru scump pe acest pămînt!

Altecum zadarnic vom lăuda ori vom hull porniri și așezăminte, — căci până nu le cunoaștem, nu e iertat să le judecăm.

Ca să slujim și noi cîștigarea acestor cunoștințe, folosim prilejul ce 'l dau sărbătorile sfințelor Paști pentru cetit, și înșirăm aici, foarte pe scurt, așezămintele economice mai de samă ce sunt în țară.

A) Ale noastre.

Mai înții începem cu ale noastre, pe de o parte fiindcă ne sunt mai dragi, pe de altă parte ca să vedem apoi cîte ne mai lipsesc.

„Asociațiunea“.

Cel mai mare așezămînt românesc ce 'și crengurește munca peste țara întreagă, este: „Asociațiunea pentru cultura și literatura poporului românesc“ — care are un despărțămînt deosebit (secție) și pentru *trebile economice*.

Despărțămîntul economic.

Această secție (despărțămînt) dacă ar avea la îndemînă mijloace

bănești și bărbați cărora li-s'ar putea da adăpost de grijile traiului, în temeiul statutelor în ființă, ar putea face sporuri minunate în ale economiei naționale, fie prin îndrumarea muncii economice pe toate terenele, fie prin luminarea poporului prin conferențe și prin scrieri, fie prin îmbrățișarea de tot felul de mișcări economice în țara întreagă!

Că aceste toate nu le săvîrșește, nu e vina bărbaților dela conducerea de acum, ci în mare parte e vina noastră a tuturor, că nu putem pătrunde în sămîntătea cea mare a acestor cadre și nu le dăm puterea de muncă nici în capital, nici în oameni.

E și păcat, e și rușine, dar așa este!...

Reuniunile economice.

După „Asociațiune“ urmează ca țință Reuniunile economice: de agricultură și de meserii, ce le avem în Sibiiu, în Orăștie, în Brașov, în Cluj, în Blaj, în Sebeșul-săsesc, în Bistrița, în Arad, în Lugoj, și în Caransebeș.

Aceste Reuniuni muncesc relativ cu destulă rîvnă, arătînd roade. Toate însă să luptă cu mizeria (lipsa) banului și cu nenorocirea — nepăsării.

N'avem apoi nici un singur așezămînt anume pentru *negustori* ori anume pentru întreprinzători (o breaslă asta la noi aproape necunoscută)!

Bănele.

Cele mai organizate așezăminte le avem pe terenul financiar (învîrtirii de bani) prin băncile și tovărășiile noastre de credit.

Numărul băncilor românești — ca societăți pe acții, trece peste 150, cari laolaltă lucrează și chivernisesc o avere de peste 170 milioane coroane.

În afară de aceste avem Insoțiri de credit peste 90, dintre cari abia vre o 40 sunt neatîrnătoare, celelalte sunt în legătură cu Centralele străine, mai ales din Budapesta.

Luete toate laolaltă, avem așezăminte românești cari slujesc aproape numai creditul, cam 250, cari împreună chivernisesc o avere de peste 200 milioane Coroane, în cea mai mare parte avere românească.

Alte Insoțiri.

În afară de insoțiri de credit mai avem vre-o 60 insoțiri, parte de consum, parte de producțiune. Apoi 2 de lăptării, pe pînieră de altoi în Seliste, și tovărășia „Mugurul“ din Ibașfalău pentru altoi de viță de vie.

Mai avem apoi insoțirea băncilor românești „Solidaritatea“ din Sibiiu, și mai avem „Reuniunea proprietarilor de vite“ din Orăștie, care îngrijește asigurarea vitelor.

Ca mijloace de propoveduire economică avem:

O parte din Biblioteca „Asociațiunii“, Biblioteca „Bunul Econom“ (cu 12 broșurele) și alte vre-o 20—30 broșuri și cărticele economice, în cea mai mare parte didactice (pentru școale).

Școli economice.

Școli economice avem: una la Săliște și alta în Sibiiu și pe deasupra Școala comercială superioară română gr.-or. din Brașov.

Foi economice.

Foi economice avem în total trei: „Revista Economică“ dela Si-

biiu, organul băncilor române, „Tovărășia“ noastră dela Orăștie și „Munca“ dela Sebeș.

Aceasta este întreagă sărăcioasa noastră „organizație economică“, cu toate așezămintele ei.

B) Așezăminte străine.

Acum să vedem ce așezăminte economice au celelalte neamuri din țară, — care laolaltă sunt numai de 6 ori mai mari în număr, (fiind-că în țara întreagă sunt 18 milioane locuitori, dintre cari noi Românii dăm aproape 3 milioane).

Să fim drepți și față de noi și față de alții:

Cea mai mare parte a celorlalte așezăminte economice din țară, sunt alcătuite cu sprijinul și în mare parte cu banii statului. Așezămintele noastre românești însă, sunt toate — unul ca altul — alcătuite din propriile puteri ale neamului nostru.

Cu toate acestea, deosebirea e atît de izbitoare, încît nu o putem afla îndreptățită pe deplin cu faptul amintit.

Bursa.

Cel mai puternic așezămînt economic pentru agricultură, negoț și finanțe, este Bursa din Budapesta alcătuită în temeiul unei legi anumite și cu organizație deosebită. Sub titluri frumoase și atrăgătoare însă, să fac aici numai geșeftării, speule, asupra cărora să poate foarte mult să se vorbească.

În țară mai sunt încă 3 burse și anume: în Seghedin, în Sopron și Lloyd ul din Timișoara. Aceste burse însă să cuprind numai cu negoțuri de bucate și produse.

Pentru agricultură.

Pentru agricultură dar mai ales pentru interesele de clasă a proprietarilor mari de pămînt, sunt în Ungaria și anume în Budapesta: „Reuniunea societăților agrare din Ungaria“ — așezată la „Köztelek“, sub aripele căreia stau:

a.) Uniunea proprietarilor maghiari cu Centrala pentru tovărășiile de consum „Hangya“, b.) Reuniunea agricultorilor maghiari cu tovărășia de valorizare și producțiune numită „Mezőgazdák szövet-sége“.

În fiecare comitat din țară este cîte-o Reuniune agricolă a comitatului, — dintre care mai sponic lucră „Reuniunea din Timiș“. În ajutorul agriculturii (plugăriei), stau apoi și vre-o 170—80 tovărășii de producțiune și valorizare a produselor agricole, precum și cele 420 tovărășii de lăptării și pentru valorizarea ouălor.

Dintre bănci vre o 50—60 să îndeletnicesc cu magazine de bucate și valorizări (cumpărări și vinderi), de alte produse agricole, precum și cu parcelări.

Tot în sprijinul agriculturii lucrează acum de 12 ani „Reuniunea pentru asigurarea mutuală a vitelor“ cu scaunul în Budapesta; la ea să înșiruie acum cu multe nădejdi „Reuniunea proprietarilor de vite“ dela Orăștie — pentru asigurarea vitelor.

Ca mijloace pentru cîștigarea cunoștințelor agricole pomenim aici școlile statului pentru agricultură, vîierit, albinărit, pomărit, stupinării și celelalte, precum și pepinerele pentru studiarea produselor agricole.

Pentru industrie.

Pentru industrie pe lângă camerele de comerț și industrie

și corporațiile industriale din orașe, mai sunt „Uniunea marilor industrii” apoi diferitele Reuniuni după felul industriei și a meseriilor. Tot aici intră și organizațiile socialiste, care pe lângă cele 2 centrale din Budapesta, au grupuri și comitete în mai toate orașele țării.

O mare putere slujește industriei Uniunile și tovărășiile industriale în număr de peste 300 — care parte sunt de producțiune, parte de valorizare.

Comerțul (negoțul) e slujit în Ungaria pe lângă Burse și camerele de comerț, încă de: Uniunea comercianților maghiari din țară, sub conducerea lui Sándor Pál, apoi de Reuniunile comercianților grupați după branșe.

Tovărășii de conzum!

Pentru dezvoltarea sănătoasă și cinstită a negoțului, îndeplinesc o muncă uriașă și foarte rodnică *Tovărășii de conzum*. Aceste tovărăși să țin de 4 grupe. Cele mai multe și anume 942, să țin de centrala „Hangya” din Budapesta. De Centrala tovărășilor creștine (Keresztény szövök központ) să țin 345 tovărășii de acestea. Alți cu „Hangya” cit și cu Centrala creștină stau în legătură și tovărăși românești de conzum în număr de peste 50. Asupra acestora vom mai vorbi.

Altă grupă o formează tovărășii de conzum din Croația și Slavonia în număr de peste 200 cu centrale în Agram și în Eszék.

Și altă grupă o fac tovărășii de conzum săsești, cu centrala în Sibiu și cari sunt în număr de vre-o 140!

Grupa ultimă o dau tovărășii de conzum de sine stătătoare, în total cam 200, (între care vre-o 10—12 românești).

În total dar în Ungaria lucrează cam 1700—1800 *tovărăși de conzum*.

Comunicația.

Comunicația (putința de călătorie a oamenilor și a mărfurilor) o slujesc, pe lângă căile ferate Ungare de stat, încă 190 linii vicinale și private, 17 societăți de navigație (de dus cu corăbii pe ape mari) și și 2 alte întreprinderi de comunicație.

Finanțele

Finanțele (trebile de bani) — mai ales creditul e slujit în Ungaria mai puternic.

În țara întreagă sunt 4753 bănci (institute de bani) între care 1684 societăți pe acți și 3069 însoțiri (tovărășii) de credit. Din aceste însoțiri 2096 să țin de centrala tovărășilor de credit din Budapesta înființată în temeiul legii speciale dela 1898. De Centrala săsească din Sibiu să țin 150 tovărășii de credit, toate sistem Raiffeisen.

Celelalte tovărăși de credit, între care și vre-o 40 tovărășii românești de credit, — sunt neatrănătoare și sunt alcătuite pe temeiul legii comerciale ungare din anul 1870.

Ca să avem icoana mai încheiată (căci deplină nici pe de parte nu este), la aceste așezăminte să mai adăugăm: 78 societăți de asigurare de viață, contra focului, grindinei, etc. între cari 35 ungurești 1 săsească-românească și 42 streine de țară.

*

Avind această icoană și numai din fuga condeiului, — credem că mai cu înlesnire putem judeca *ce ne lipsește și cum să stăruim mai mult, pentru-ca să ne înfin-*

țăm, să ne dezvoltăm și să ne întărim și noi organismul economic prin așezăminte economice, — între care întiul loc îl au tovărășiile!

Cu această armă trebuie să ne împretenim, să ne-o alcătuim și apoi să învățăm cum să o folosim mai deștoinic pentru întărirea noastră economică și prin ea pentru întărirea neamului nostru!

V. C. Osvad.

Adunarea dela Bistrița. Pentru asigurarea vitelor.

Primim dela dl Pavel Tofan, medic veterinar al orașului Bistrița și neobosit tovarăș de muncă în străduințele noastre de a întări în ale economiei pe plugarii noștri, darea de samă, ce urmează mai jos.

Dl Tofan ne trimite împreună cu darea de samă și o scrisoare, în care cetim cuvînt-de-cuvînt șire ca și acestea:

„Vă trimet raportul acesta în credință, că prin el voi putea deștepta simțul de rivalitate (întrecere) și printre cărturarii altor ținuturi. Dacă domnii vreau să-și arate alipirea și dragostea față de plugarul nostru, atunci așezămîntul acesta trebuie să-l spriginească cu toții și cit mai în grabă... până nu se lărgeste prăpastia“...

Din parte-ne nu mai adaugă nimic. Cei-ce ochi au — să vadă; cei-ce urechi au — s'audă; patimile să nu ne întunece judecota. Să ne întoarcem pe calea cea adevărată până nu e prea tîrziu!

Iată darea de samă.

În 20 Martie a. c. s'a ținut în orașul Bistrița prima adunare generală cu membri înscriși până acum în „Reuniunea proprietarilor de vite”, în Oraștie. Au fost de față toți membri și număr os public. Adunarea a fost deschisă și condusă de dl Dr. Tripon avocat în loc, care a cetit și lămurit cude amăruntul statutul Reuniunii, precum și gîndurile bune, de cari au fsot călăuzit întemeitori acestei Reuniuni. Deslușirile date de dl Dr. Tripon au fost primite cu mare bucurie și însuflețire. A urmat Pavel Tofan med. vet. al Bistriței, care referă despre rezultatele înscrierilor de până aici și anume:

Cu bucurie constată, că prelingă domni Dr. G. Tripon și Pavel Tofan, cari, fără a avea vite, s'au înscriș de membri ai acestei Reuniuni, s'au mai înscriș și alți intelectuali și anume dl Dr. D. Ciuta proprietar și avocat cu 100 de acții, apoi institutele de credit și economii „Bistrițana” cu 50 de acții „Coroana” cu 25 de acții; domnii Dr. Tripon, Dr. D. Login, Dr. V. Onișor advocați, cu cite 25 acții, iar D. G. Linul, Dr. I. Pop, advocați, Ion Corbu notar la sedria orfanală Pavel Tofan med. vet., Ion Constantin inv. pens. Năsăudean Aron și Dionisiu Pop cu cite mai puține acții.

Dintre plugari — proprietari de vite, s'au înscriș 110 membri cu 128 de acți în valoare nominală de 512 cor. cu 343 de vite prețuite în suma de 83. 910 coroane.

S'au încasat până în ziua de azi, dela membrii din Bistrița ca taxe, prima rată suma de 561 cor. 94 fil. care sumă dimpreună cu încasările ce urmează s'au și depus pe numele „Reuniunii proprietarilor de vite”, la institutul de credit și de economii „Coroana” din Bistrița.

La stăruința dlui Tofan în comuna Nepos de pe Someș, încă s'au înscriș 53 de membri cu 61 de acții în valoare nominală de 244 cor., cu 205 vite prețuite în suma de 44. 640 cor.

S'au încasat până în ziua de azi taxe de înscriere și prima rată din cvote precum și un cas de despăgubire sume de 115 cor. 26 fil.

În scrierile sunt în curgere.

S'au mai înscriș 2 membri și în comuna Nusfalău, cu 6 acți în valoare de 24 cor. cu 27 vite în preț de 5080 coroane, au plătit 2 membri sume de 14 cor. 04 fil.

Suntem informați, că — și aici la stăruința Onoratului Domn protopop Ioan Pop, din comună s'au mai înscriș încă mulți proprietari de vite.

În Bileag s'au înscriș 2 proprietari cu 2 acți și cu 10 vite în preț de 1300 cor. au plătit laolaltă suma de 4 cor., 52 fil.

După știrile mai noi suntem informați că și aici economii nostri încep a să înscrie ca membri ai acestei Reuniuni atît de folositoare.

În timpul mai nou dl Dr. Tripon cu subcrisul au ținut prelegeri economice sub scutul despărțămîntului Bistrița al „Astrei” în Șomtelnic, la sfîrșitul căreia cu o însuflețire mare

	membri	acții	vite	val. asigurată	au plătit
Bistrița are	122	423	343	83.610	561 c. 94 f.
Nepos „	53	62	295	44.640	115 c. 18 f.
Nusfalău „	2	6	27	5.080	14 c. 04 f.
Bileag „	2	2	10	1.300	4 c. 52 f.
Șomotelnic „	17	19	54	11.360	23 c. 80 f.
Buduș „	5	7	23	5.210	14 c. 10 f.
Total	201	519	662	151.200	732 c. 58 f.

Săptămîna tovărășiilor.

Săptămîna dela începutul lunii acesteia, cu drept cuvînt. să poate numi săptămîna tovărășiilor, nu însă pentru noi, ci pentru maghiari. În răstimpul dela 3 până la 8 April s'a ținut congresul tovărășiilor de credit, adunarea generală a „Centralei tovărășiilor de credit” și congresul regnicolar al tovărășiilor.

Până cînd alții muncesc cu stăruință și cu multă izbîndă prin tovărășii, — noi pregătăm rapoarte, scriem prin foi ca să avem prilej să iasă la iveală atîtea și atîtea patimi păgubitoare, facem intrigi, iar faptele sunt cum ne arată pilda dela Ucea-de-sus, Bihor și alte ținuturi, unde economii nostri înființează tovărășii în legătură cu „Hangya”, o centrală de tovărășii străină de noi.

Despre o izbîndă tot putem da știre:

„Se ivise și părerea de a sugruma tendința de a înființa tovărășii și însoțiri” — după cum scrie dl Oct. Sglimbea în

s'au înștiințat intrarea 17 proprietari de vite cu 19 acți în valoare nominală de 76 cor. cu 54 vite în preț de 11.360 cor.

Conform Regulamentului membrii acestei comune s'au și constituit în prezența delegaților, alegîndu-se cu unanimitate de conducător dl Mihailă Pascu preot, notar dl Petru Postoi, casar economul Cîrlejan Vasile, iar ca prețuitor proprietarul Ioan Pascu I. Samoilă și Ion Sas.

În aceeași zi d. a. tot despărțămîntul Astrei cu aceeași delegați din Bistrița a ținut prelegere și în comuna Buduș, unde s'au înscriș 5 membrii cu 7 acții, în valoare de 28 cor. asigurîndu-și 23 de vite în preț de 5210 cor. Conducerea a fost încredințată Dlui Izidor Suceava preot, casar Dl Grigore Țiboc, iar prețuitori Ioan Triscaș și Ioan Căpitan.

În Bistrița s'a constituit comitetul în chipul următor: prezident Dl Dr. G. Tripon avocat; viceprezident, Dl Dr. V. Onișor avocat; notar, Dl Pavel Tofan medic-veterinar; casar general Dl Constantin Ion învăț. pens.; casari după ulițe Domnii: Vasile Lungu, Ioan Bilegan a Floari și Mihai Doroftei; iar ca prețuitori au fost aleși Domnii: Pavel Sângeorzan curator primar, Mitru Noagi, Stefan Vermejan, Stefan Filimon, Ioan Moldovan, Toader Cămpan și Ioan Geție.

Din acestea să vede, că Bistrița e pe cale da a-și alcătui grupul.

De încheiere sârvească de astădată următorul resumat:

„Revista Economică” și după cum știm și noi. Părerea aceasta s'a dovedit de neîntemeiată, fiindcă puținele însoțiri, cari le avem au arătat rezultate destul de mulțumitoare. S'a părăsit deci gîndul acesta ca să dăm și noi dovadă, — cel puțin în ceasul al 12-lea — că ne dăm seamă de împrejurările, în cari trăim și știm și aceea ce să petrece în vederea ochilor nostri la Maghiari și Sași și în țări străine la alte popoare.

„Să zvonește” — după cum scrie dl Sglimbea, (pare-că ar fi vorba de nu-știu-ce fără-delege) că un institut de bani, din cele puternice, să ia în mîna sa înființarea unei „Centrale a tovărășiilor”. În chipul acesta aceea-ce înainte cu 2 ani era o utopie (lucru fără putință) e pe cale de a să înființa.

Și s'o spunem drept: toate acestea să întimplă în felul acesta șod, fiindcă aceia, cari au pricepere și dragoste n'au puterea — iar aceia, cari au puterea n'au pricepere și

mai cu seamă n'au dragoste pentru tovarășii.

Despre lucrarea tovarășilor de credit, vom scrie într'un număr viitor mai amănunțit, de data asta vom arăta întâmplările mai însemnate și hotărârile mai de samă din congrese și adunarea generală a „Centralei tovarășilor de credit“.

Congresul tovarășilor de credit.

În 3 Mai s'a ținut în casa comitatului Pesta congresul tovarășilor de credit, cari stau în legătură cu „Centrala tovarășilor de credit“, sub prezidenția contelui Iosif Mailáth. Au luat parte peste 500 trimiși ai tovarășilor.

Directorul executiv al „Centralei tovarășilor de credit“ dl Ioan Horváth a raportat despre ducerea în îndeplinire a hotărârilor congresului din anul trecut; congresul a primit statutele fondului „Károlyi Sándor“ și a publicat încă în anul acesta concurs pentru 28 stipendii de câte 240 cor. și 9 stipendii de câte 360 cor. pe seama copiilor, a căror părinți să află în slujba tovarășilor. După-aceea consilierul ministerial dr Szántó M. a ținut o interesantă prelegere despre aceea ce pot să facă tovarășii pentru bunăstarea sănătății obștești. A recomandat conducătorilor de tovarășii să lumineze pe oameni despre boalele ce sting atitea vieții, cum e de pildă alcoolismul și oftica. Mai departe i-a îndemnat să mijlocească împrumuturi pentru așezăminte, ce au de țintă păstrarea sănătății de obște, așa de pildă: fntni arteziene, abatorii (tăieri) spitale, canaluri pentru murdării și altele. Congresul a hotărât tipărirea prelegerii într'o cărticică și împărțirea ei între membrii.

Congresul a întregit lista membrilor din comitet și cu aceasta adunarea s'a sfârșit.

Adunarea generală a „Centralei tovarășilor de credit“

s'a ținut în 7 Mai înainte de ameză, ca al doilea punct în programul săptămînei tovarășilor. A prezidat contele Széchenyi; ministerul de finanțe a fost reprezentat prin directorul Seidl Ambrus, iar ministerul de agricultură prtn secretarul Ottlik. Prezidentul a salutată în vorbirea sa de deschidere publicul, ce venise în număr mare și a constatat, că cei 500 de membrii prezenți au mai mult de 4000 de voturi. Raportul anual s'a primit fără nici o discuție, de asemenea și bilanțul și raportul comitetului de supraveghiere. În înțelesul acestor rapoarte „Centrala tovarășilor de credit“ a avut un profit curat de 412.904 cor. 03 fileri. Din acest profit s'a dat câte 10% pentru cele două fonduri de rezervă, dividendă de 4% iar restul de 100, 956 cor, 43 fileri s'a dat tot fondurilor de rezervă.

Congresul regnicolar al tovarășilor.

Tot în 7 Mai după ameză s'a ținut înția ședință a congresului tovarășilor, înființate cu ținte de tot felul. Au fost de față peste 800 de trimiși ai tovarășilor, din țara întreagă, centralalele încă și-au avut trimișii lor. A prezidat contele Iosif Mailáth, care într'o vorbire avîntată a arătat ce rost au tovarășii și alianța lor. Contele Mailáth a zis între altele cele ce urmează:

„Alianța tovarășilor are în rîndul întii îndatorirea să apercă cu cuvîntul și cu fapta tovarășiiile cele

bune și să osîndească pe cele rele. Alianța tovarășilor și-a început lucrarea în 1 Ianuarie 1909 și înția ei izbîndă a fost, că cu privilegiul discuției asupra legilor de dare, a făcut că darea de venit a tovarășilor să fie scărițată dela 10% la 5% întocmai ca și pentru neguțatori. Alianța tovarășilor are de țintă să adune într'un mînunchiu toate tovarășiiile din Ungaria și în chipul acesta să poată ajuta mai cu folos pe economi și să sprijinească pornirile de a înființa tovarășii. Roagă deci toate tovarășiiile să între în alianță“. Vorbirea prezidentului a fost primită cu mare însuflețire.

După aceea s'au ținut două prelegeri, una despre înflorirea tovarășilor în străinătate și despre așezămintele, ce s'au înființat în timpul din urmă, — și alta despre felul cum ar putea tovarășiiile să prindă rădăcină și putere în viața satelor. În legătură cu acestea prelegere congresul a luat hotărîrea, ce urmează:

„Congresul să roage pe ministrul de școli, de agricultură, de comerț și cel de interne ca să facă tot ce i stă în putință, ca în toate școalele de sub conducerea lor, dar cu deosebire în pedagogii cunoștințele despre tovarășii să fie învățate în mod obligator, alături de celelalte studii. Ministrul de școli să fie rugat că la numirea inspectorilor de școale, la înaintarea și premiarea învățătorilor dela școalele populare, să fie totdeauna cu luare-aminte la aceia, cari au ostentat pentru tovarășii; ministrul școlilor să îndrume conducerea școlilor confesionale ca și în școlile lor să se învețe despre tovarășii“.

În ședința din 8 Mai, unul din trimișii tovarășilor; a făcut următoarea propunere:

„Avînd în vedere, că lucrarea tovarășilor din comune, numai așa poate avea urme în viața publică, dacă ele au prilej de a-și scoate la iveală lucrarea lor în reprezentanța comunală și în adunarea comitatului, congresul să hotărască, că membrii tovarășilor își vor ținea de datorie să aleagă în acestea pe conducătorii de tovarășii.

La propunerea aceasta, care a fost primită cu mare însuflețire, contele Károlyi a adaugat următoarele:

„Din parte-mi propunerea aceasta o află de bună, și o sprijinesc, aș vîl numai să o întregesc în înțelesul acela, că cu privire la alegerile de deputați, să hotărîm că numai pentru aceia ne vom da votul, cari spriginesc tovarășiiile. Eu nu vreau să amestec în mișcarea pentru tovarășii politica, fiindcă aceasta ar fi o primejdie pentru tovarășii. În Franța mișcarea pentru tovarășii de aceea nu ajunge la izbîndă, fiindcă au băgat politica în ele, și aceasta le stînjenește lucrarea. Eu n'am în vedere nici un interes de partid, cînd îmi arăt dorința ca în dietă să între cîți mai mulți dintre conducătorii de tovarășii. În Anglia, Germania, Belgia și Danemarca tovarășiiile își au reprezentanții lor în dietă și aceștia nu întrelasă nici un prilej pentru ca păsurile tovarășilor să fie ascultate și acolo. De aceea propun ca congresul să hotărască, că membrii tovarășilor își vor da votul numai pentru candidații, cari vor face promisiune că sprijinesc tovarășiiile“.

Congresul a primit vorbele acestea cu mare însuflețire și cu aceasta întiiul congres al tovarășilor s'a sfârșit.

ȘTIRI

Glasul noului Arhiepiscop.

La 21 April s'a ținut la Caransebeș adunarea de constituire a unei noi însoțiri economice: „Progresul“ pentru înaintarea economiei, industriei și negoțului la Români din Caras-Severin, sub președinția dlui Andrei Ghidiu. Inițiatorii au trimis o invitație și nou alesului Episcop al Caransebeșului Dr. Miron E. Cristea. Noul Episcop neputînd lua parte la adunare, a trimis o scrisoare în care zice între altele:

„M'am bucurat mult vîzînd, că în orașul viitoarei mele reședințe arhiepiscopale, să află un grup de fruntași, cari împlîntă ferul plugului în cel mai înțelesit teren al vieții noastre de obște.

„Că până nu ne vom întări pe terenul arătat de însoțirea ce plînuieți (terenele economice!), vom rămîne un popor nesocotit!“ Și roagă pe Dumnezeu să ajute celor ce întru a întări în cele economice pe poporul român lucrează!

Înțelepte cuvinte!

Insoțiri nouă. În comuna Boz, lângă Miercurea, s'a înființat cu sprijinul „Casei de păstrare din Miercurea“ o nouă însoțire satească de credit. Membrii înscriși până acum sunt în număr de 40. Venitul cvotelor (părțile fundamentale), să dă, în înțelesul statutelor, pentru scopuri de obște.

O nouă însoțire de conzum și valorizare s'a înființat în Ucea de sus, com. Făgărașului în legătură cu centrala de tovarășii „Hangya“ din Budapesta. În direcțiune sunt, fruntași: Nicolae Voila, Ioan Bărbat, George Bărbat, George G. Bărbat, și Avisalon Muntean.

Despre „Reuniunea economilor din Cetea“, ni să scrie:

Reuniunea s'a înființat la 1908 la stăruințele dlui preot Ioan Frîncu, și Alex. Frîncu, și învăț. V. Micudă, cu sprijinul stăruitor al zeloșilor fruntași Aleman Costea, și P. Raica, cantor. Dar a întimpinat multe greutăți, de 3-ori i au fost respinse statutele de ministru și după-ace membrii ei tot n'au lăpădat voința de a avea Reuniunea, au înaintat statutele a patra-oară, și abia atunci, în 1909 (anul trecut) primăvara, li-au fost întărite.

Deși dar Reuniunea e abia de 1 an în lucrare, totuși roadele lucrării ei, strălucesc frumos.

Mai ales acum, din iarna aceasta arată roade frumoase și anume prin aceea că din pornirea harnicului preot Ioan Frîncu, și a fratelui dsale Alex. Frîncu, au luat un loc dela zelosul cantor P. Raica, în arîndă pe 10 ani, numai cu 200 cor., loc de aproape un jugăr, în care să cultive o „școală de vițe“. Tot dîșii pe spesele lor proprii au mers la Ibașfalău pentru a cumpăra viță, de unde a-și cumpărat 15 mii de viță sălbatecă, care acuma o oltoesc și apoi o plantează, vînzîndu o cu 5 cr. bucata spre înlesnirea economilor. Dar și vița aceasta tot din banii lor proprii au cumpărat-o, fiind că membrii abia pot abona foile.

Laudă i-să cuvîne părintelui I. Frîncu iar noi, Cetenii, mulțumim Cerului că avem în fruntea noastră un astfel de păstor, care atît cu fapta cît și cu graiul știe să-și conducă turma.

Unul dintre cei mulți.

Am dat loc acestei scrisori, fiind că ea cuprinde o pildă strălu-

cită, că ce să poate face prin întovărășire, prin Reuniuni, acolo unde conducătorii își înțeleg chemarea și economii dau ascultare poveșilor izvorite din adevărată dragoste pentru înaintarea lor.

Cursuri de vîntelerit pentru învățători. Ministrul de agricultură a pus la cale pe sama învățătorilor din ținuturile unde sunt vii multe, un curs de 4 săptămîni. Cursurile să vor ținea la școala de vîntelerit din Miniș, Pojon și Tarczal și sunt împărțite în două părți: primăvara din 18 până în 31 Mai și toamna în Tarczal dela 17 până la 29 Octombrie, în Miniș și Pojon din 5 până în 18 Octombrie. La curs vor fi primiți numai învățători din ținuturi deluroase, unde filoxera a făcut pagube și cultura viilor este izvorul de venit cel mai de căpetenie. Învățătorii se împărțesc pentru întreg cursul de un ajutor dela stat în sumă de 120 cor. Cererile timbrate cu 1 cor. sunt de a se înainta prin inspectorul regesc până la 30 Apr. n.

Expoziție de vite de prăsilă în Nădlac. Reuniunea economică din comitatul Cenadului își ține adunarea generală a anului acestuia în 8 Mai, la Dumineca Tomii, și cu prelejul acesta aranjază o expoziție de vite de prăsilă și una de mașini agricole. La expoziție pot să ia parte numai economii din comitat cu cai jumătate — sînge crescuți de ei și cu vite cornute de soi apusean.

Premii pentru cultura pomilor.

Institutul „Magyar Földhivatalintézet“ a statorit pentru cultura pomilor prin școalele de pomi comunale, pe anul acesta 1 premiu de 600 cor. 2 de câte 400 cor. și 18 de câte 200 cor. Pot concura la aceste premii toți învățătorii, cari au sub conducerea lor o școală de pomi comunală și chiar și acei grădinari, cari învață pomăritul în școalele populare. Cererile de concurs sunt de a să înainta până la 15 Mai n. la inspectorul regesc, care e dator a da lămuriri despre condițiunile din concurs.

Răspunderea conducătorilor de lăptării.

Ministrul de agricultură, pornind dintr'un caz întîmplat, a adus următoarea hotărîre privitor la răspunderea conducătorilor de lăptării. În înțelesul legii din 1895 art. XLVI. sunt de a să privi drept falsificări (stricări, amestecări) și acele întîmplări, cînd nu cu voia și cu știința conducătorului s'a făcut falsificarea, ci și acele cînd din lipsa lui de grije a fost falsificat laptele. Conducătorul de lăptărie poate fi pedepsit și atunci, dacă servitorul sau lucrătorii din lăptărie tot pentru acelaș caz de falsificare au fost deja pedepsiți.

Pretul bucatelor.

În piața Orăștiei:

Grâu,	maja m.	23—24 cor.
Cucuruz	„	12 ¹ / ₂ —13 „
Ovăs	„	13—14 „
Orz	„	12—13 „
Mere după soi	„	15—50 „
Nuci	„	50—80 „

În Budapesta:

Grâu	maja m.	cor.	27—28
Cucuruz	„	„	12 ¹ / ₂ —12 ¹ / ₂
Ovăs	„	„	15—15 ¹ / ₂
Orz	„	„	12 ¹ / ₂ —13

„Tipografia Nouă“, Orăștie.